

GOSPODARSKI LIST

Glasilo c. kr. kmetijskega društva v Gorici.

Ureduje: Ernest Klavžar.

„Gospodarski List“ izhaja vsaki mesec enkrat na celi pōli; udje c. kr. kmetijskega društva ga dobivajo brezplačno; za vse druge pa stane na leto 1 gld. 20 kr. — Naročnina naj se pošilja c. kr. kmetijskemu društvu, dopisi pa odgovornemu uredniku. Rokopisi se ne vračajo.

Št. 5.

V Gorici 3. maja 1897.

Leto XVI.

Pogozdovanje Krasa na Goriškem.

(DALJE)

IV. Braniki.

Akopram je zelo važno, da se za ohranitev in varstvo narejenih nasadov zgradé braniki ali brambeni zidovi, smo mogli, ker je bilo v ta namen premalo denara na razpolago, samo najnujnejše zgradbe podpirati in sicer v davčnih občinah: Vižovlje 828 dolg, 80 cm visok, 50 cm debel branik po 20 kr.; ker se je že leta 1894 na račun plačalo 35 gld., poravnalo se je še 130 gld. 60 kr.; Vermeljau-Selec 555 m dolg, 1 m visok, 50 cm debel branik po 20 kr. = 111 gld.; Ravnica 987 m dolg, 1 m visok, 50 cm debel branik po 20 kr. = 197 gld. 40 kr. skupaj 2370 m zidu, za koji se je dovolilo na ime podpore 474 gld., in za leto 1895 plačalo gl. 439:—

Dalje se je plačalo za 1962 metrov dolgi branik, ki se gradi v zagrajski občini — po 20 kr. meter na račun „ 100:— in za popravo zidu na parc. štv. 55/1 v davčni občini Divača „ 2:40

Skupaj je stala zgradba branikov . gl. 541:40.

Seme parolinijevih borov nam je kakor druga leta tudi letos brezplačno podelilo c. kr. deželno gozdno nadzorstvo.

Te setve so se razun jelš prav dobro sponesle; jelšja setev v Šempasu pa se je popolnoma ponesrečila. V semeniščih je bilo koncem leta 1895. rastlin:

v Gorici 900.000 borovcev, 32.000 parolinijevih borovcev, 250.000 smerek, 14.000 mecesnov, skupaj 1,196.000 komadov;

v Šempasu 775.000 borovcev, 36.000 smerek, skupaj 811.000 rastlin;

na Trnovem 60.000 mecesnov;

v Komnu 420.000 borovcev, 130.000 smerek, skupaj 550 000 rastlin.

Vsega skupaj 2,095.000 borovcev, 32.000 parolinijevih borov, 416.000 smerek, 74 000 mecesnov, torej skupaj 2,617.000 rastlin.

Šibkejih rastlin smo presadili v šempaskem semenišči 140.000 borovcev in 101.000 smerek, skupaj 241.000 rastlin.

V letu, o kojem poročamo, porabili smo iz komisijinih semenišč naslednje množine rastlin za stalne nasade:

	borovcev	smerek	skupaj
Gorica	489.300	—.—	489.300
Šempas	826 600	104.650	931.250
Komen	755 000	37.200	792.200
Skupaj	2,070.900	141,850	2,212,750

Dalje je komisija iz svojih semenišč prepustila c. kr. namestništvu v Trstu za razdelitev med posestnike: 75.185 borovcev, 105.450 smerek in 2050 parolinijevih borov in zraven tega je odstopila c. kr. spodnje avstrijskemu namestništvu še 200 000 borovcev, ker so bili preveč razviti in torej ne dobro porabni za pogozdovanje Krasa. Torej je šlo leta 1895. iz komisijinih semenišč vsega skupaj 2,595.435 rastlin.

Na drugi strani pa je prejela komisija iz državnih semenišč za pogozdovanje Krasa

borovcev	876.400
smerek	75.650
mecesnov	8.000
jelš	14.000
skupaj	974.050 rastlin.

Vrh tega so si nekateri posestniki za svoje nasade oskrbeli 15.000 rastlin.

Za pogozdenje zemljišč gozdnega erarja, zabilježenih v pogozdovalnem katastru je gozdni erar sam preskrbel in dal na svoje stroške nasaditi potrebno število rastlin in sicer 95.770 borovcev, 30.570 smerek in 6500 mecesnov.

Vzdrževanje vseh štirih drevesnih semenišč je stalo skupaj 1516 gld. 64 kr.; ta trošek se razdeluje na posamezna semenišča in na potrebsčine tako-le :

Potrebsčina	Semenišče				
	Gorica	Šempas	Trnovo	Komen	Skupaj
	v goldinarjih				
zakupščina	32·00	28·00	—	45·00	105·00
delavci	324·74	214·38	18·72	260·26	818·10
seme	156·34	126·68	8·80	80·65	372·47
gnoj	40·96	28·97	—	13·32	83·25
zakrivalo	50·60	42·25	1·70	21·00	115·55
inventar	5·40	—	—	—	5·40
razni stroški . . .	7·91	3·42	—	5·54	16·87
Skupaj . .	617·65	443·10	29·22	425·77	1516·64

Nadaljevali smo poskušnje z umetnimi gnojli (kali-amonijakov fosfat) in zopet s prav dobrim uspehom; kajti pognojene rastline so se prav krepko razvile, kar se je posebno očitno pokazalo pri smerekah. Tudi koncentrovan goveji gnoj (od tvrdke: Singer, Zweig et Comp. na Dunaji), pomešan z dvema deloma zemlje, se je prav dobro sponašal; rabili smo ga za pokrivanje semena. Vsled

tega se ni delala skorja po vrhu in rastlinam je gnoj dobro vstrezal, zlasti ker je močna umetna gnojila vporabljeni še le v drugem letu.

Na goriškem drevesnem semenišču je bilo pomladi vse polno podjedov; preganjali smo jih na razne načine, a nič ni hotelo pomagati. Slednjič smo z vsikalom „pal injecteur de Gastin“ po vsem, 1100 m² obsegajočem zemljišču vsikavali bencin in s tem smo v kratkem popolnoma uničili škodljivo gomazen. To sredstvo je po ceni in se lahko izvaja. Tudi nadležne krte smo z enakim vsikavanjem pregnali iz gred.

Ker ne zadostuje več drevesno semenišče v Gorici za čedalje množejo se potrebo rastlin in ker je nismo mogli razširiti, sklenili smo, popustiti dotično zemljišče ter smo ob enem v zakup vzeli drugo 5476 m² obsegajočo, primerno njivo v mestu za letnih 90 gl., in na njej smo leta 1896 napravili novo semenišče, a staro popuščamo polagoma.

VI. Gozdno nadzorstvo.

V gozdnem nadzorstvu se je v tem oziru nekaj spremenilo, da je komisija namestila gozdnega pomagavca in ga odkazala v službovanje c. kr. gozdno-nadzorstvenemu komisarju v Gorici.

On oskrbuje zraven pisarskih poslov tudi službo paznika pri pogozdovanji v občinah Solkan, Kronberg, Ravnica, Loke, Trnovo, Grgar, Čepovan, Št. Mavr in Renče. S tem se je razbremenil nekoliko c. kr. gozdnar v Gorici, kateri zdaj lažje opravlja gozdno-policijsko službo.

Štiri c. kr. gozdnarje in tri gozdne čuvaje pogozdovalne komisije so tudi v preteklem letu občinski gozdni in poljski čuvaji podpirali v njih službi; zato smo med 24 posebno zaslužnih čuvajev razdelili 200 gld. skupne nagrade, po 5 do 15 gld. vsakemu

(Konec prih.).

Občni zbor sadjarskega društva v Tolminu dne 25. aprila.

Vdeležba občnega zbora je bila še precejšnja, a nadejali smo se še mnogobrojніше.

Po pozdravu gosp. predsednika poročal je blagajnik, da je imelo društvo prilično okroglih 500 gld. dohodkov in 650 gld. stroškov, primanjkljaj da se pokrije, kadar se potirja zaostalo udnino; za nadaljne stroške, ki jih provzroča drevesnica, upati je pa zopetne državne podpore.

Iz tajnikovega obširnega in jako zanimivega poročila priobčujemo naslednje najvažnije podatke :

Že pred več leti so mislili nekateri rodoljubi, odpomoči nedostatkom v domači sadjereji ter ustanoviti prekristno „sadjarsko društvo za tolminski okraj“.

V jeseni leta 1893. sestavil se je osnovalni odbor; ta je v večih sejah razpravljaj pravila in dogotovljena slednjič predložil namestniji v potrditev. Pravila so bila potrjena dne 11. maja 1894 št. 8572.

Društvu je pristopilo koj s početka blizo 200 udov in nekoliko ustanovnikov.

Sklicaj se je občni zbor, ki je med drugim volil po pravilih stalni odbor za tri leta. Ta je koj začel poslovati. V prvi svoji seji izvolil si je predsednikom veleposestnika g. Ignacija Kovačiča, blagajnikom g. Ljudevita Cazafura in tajnikom Andreja Vertovca, učitelja v Tolminu. V raznih sejah je odbor pretresal in razpravljaj sadjarska vprašanja, posebno pa se je brigal za to, da si poskrbi primerno zemljišče za društveno drevesnico. Posebni odsek 4 udov je dolgo iskal in se pogajaj, predno se mu je posrečilo, iztakniti in društvu pridobiti pravo zemljišče. Slednjič se je pogodil z gosp. Hieronim Cazafura za njivo, katero ima on v zakupu v brajdi za tolminsko grajščino.

Sklicaj se je hitro odborova seja, v katerej je odsek poročaj o svojih konečnih uspehah ter mej drugim sklenil celo njivo v 3 oddelke razdeliti, vsako leto po 1 oddelek zemlje za nasad prirediti

in v 3 zaporednih letih prilično po 4000 jabolčnih in po 1000 hruškovih divjakov nasaditi. To se je tudi v naslednjih 3 letih izvršilo. Ostale dele njive je prva leta uzal v zakup društveni tajnik A. V. proti razmernemu plačilu.

Tudi zdaj se je naletelo na težave. Društveni odbor je imel $\frac{1}{3}$ njive za drevesnico prirediti, pognojiti, 5000 divjakov kupiti, iste nasaditi i. t. d., kar je stalo okoli 200 gld., a v blagajni je bilo 50 kraje. A odbor ni izgubil poguma. Računal je na dobre in blage ljudi. In res, gosp. H. Cazafura je njivo globoko preoral, g. Anton Devetak je dal gnoj, g. predsednik Ig. Kovačič poslal je od sv. Lucije delavce, društveni tajnik A. V. jim je dajal hrano, pri Klenertu v Gracu je odbor kupil 5000 divjakov. Vsi ti dobri ljudje so društvenemu odboru zaupali in vsi plačila potrpežljivo in udano čakali. Hvala jim!

Mej tem časom pa je g. blagajnik nekaj malega od društvenikov potirjal. Z g. predsednikom sta šla k nekojim gospodom, da so k društvu kot ustanovniki pristopili ter koj vplačali ustanovnino po 10 gld., gosp. E. Klavžar je sestavil dobro utemeljeno prošnjo za državno podporo, koju je društvo tudi dobilo v lepem znesku 300 gld. Srčna hvala vsem, ki so k temu pripomogli! Tu moram omeniti neko važno okoliščino. Namestnija je vrnila omenjeno prošnjo na tuk. glavarstvo z opazko, da, ako se društveni odbor zaveže uspešno na sadjarskem polju delovati, opusti visoki erar komaj ustanovljeno sadjenosno drevesnico in namestnija bi v tem slučaju izposlovala društvu stalno vsakoletno podporo. Društveni tajnik A. V. se je 3 krat krepko potegnil pri tuk. slavnem glavarstvu, da bi visoki erar opustil svojo drevesnico in naklonil društvu stalno vsakoletno podporo.

A visokorodni gosp. glavar je bil družega mnjenja, namreč, da sti v začetku obe drevesnici potrebni in denar, kojega erar v večjih zneskih za svojo drevesnico potrosi, zaslužijo tuk. ljudje; a skrbelo se bode tudi za to, da dobi društvo vsako leto več ali manj državne podpore. Tako je tuk. glavarstvo na namestnijo poročalo, kar je tudi obveljalo.

S potirjano društvenino in državno podporo je odbor vse dolgove poplačal in imel dovelj denarja za minlo leto 1896, v kojem je odbor potrosil za cepljenje v l. 1895 nasajenih 5000 divjakov, prirejenje druge tretjine njive, gnoj, delavce-delavke, za nakup zopetnih

5000 divjakov, nasajenje istih, plevelje, količe, krajce i. t. d. prilično 400 gld. A letos je prišel odbor zopet v denarno zadrego. Bilo je prirediti tretjo tretjino njive, nakupiti gnoj, kupiti zopetnih 5000 divjakov, požlahtniti 5000 lani nasajenih, potem plevelje, krajci, količi i. t. d.; a odbor ni imel niti krajcarja v blagajni. Lotil se je vendar dela in ga tudi izvršil; računal je na dobre ljudi kot prvo leto. Res, da so društveniki v najnovejšem času še precej plačali, a vendar ima društvo za letošnje delo še precejšnji znesek plačati. Pričakuje se pa tudi zopetne državne podpore, kajti društveni tajnik A. V. je napravil dobro utemeljeno prošnjo na c. kr. kmet. društvo. Tuk. slav. glavarstvo je prošnjo dobrohotno in izdatno podpiralo in upati je, da se ista pri visokem ministerstvu ugodno reši. Pa tudi društveniki morajo vsi vršiti svojo dolžnost ter redno plačevati onih 50 kr. na leto, saj jim bo vse in še več povrneno z drevesci. Pomisliti je, da, ako se hoče drevesnica v redu držati, prouzroči ogromnih stroškov. Za samo 4—5 kratno letno plevelje je stroškov sedaj prilično 100 gld.

Svoje poročilo je društveni tajnik sklenil s prav lepimi poduki, katere so zborovalci sprejeli z občno pohvalo.

Za njim je naš zastopnik v c. kr. kmetijskem društvu gosp. E. Klavžar razlagal nasvete sadjarskega strokovnjaka, gosp. profesorja M a d e r - ja, o potrebni vredbi naše sadjereje ter priporočal, naj sadjarsko društvo vodi to vredbo, posestniki pa naj se pogumno lotijo naprednega delovanja po navodilih in podukih društva. Gg. dr. Triller, župnik Nikol. Kocjančič, nadučitelj Zega iz Kanala, Štefan Božič iz Klovž, Andr. Vrtovec so zaporedoma z vnetimi besedami izpodbujali k napredovanju na sadjarskem in sploh na kmetijskem polju ter priporočali kmetovalcem, naj se trdno oklenejo prekristnega društva, katero kaže že po svojem dosedanjem delovanju, da je vneto za stvar in kos svoji nalogi.

Na to se je potrdil z vsklikom dosednji odbor za prihodnjo triletno dobo. Po končanem zborovanju so šli zborovalci ogledavati društveno drevesnico, katera je obsežna in zares prav uzoruo oskrbovana. Nasajenih je 15.000 drevesc, — vse prav pravilno razvrščeno, osnaženo, opleto, da je veselje gledati. Po 3 urnem zborovanju v občinski dvorani je bilo prav prijetno na čistem zraku v drevesnici, kjer smo se razvedrili in okrepčali, potem pa se razšli na vse vetrove.

Goved belanske pasme

Že mnogo let uvaža naše kmetijsko društvo bika plemenjake belanske pasme v gorske okraje, da bi tam potom plemenitve zboljšali domačo goved.

To prizadevanje kaže uže očitne uspehe :

Kdor potuje po Tolminskem in se tam pazno ozira po živini, najde vmes prav lepe krave s znaki belanske pasme, posamezne smatral bi skoro za čistokrvne. Sploh se more priznavati, da se je domača goved v zadnjih 20 letih v mnogih gorskih krajih znamenito zboljšala.

Tudi za tekoče leto je uže dovoljena državna podpora, iz katere se omislijo belanski biki za bovški, tolminski in cerkljanski okraj in sicer najbrže v nekoliko večjem številu, kakor v preteklih letih.

Da pa naši kmetovalci nekoliko bolje spoznajo to govejo pasmo, o kateri želimo, da se vdomači v vseh naših planinskih in predplaninskih krajih, priobčujemo tu v posnetku nje popis iz krasne, s 16 podobami odičene knjige „*Album der Rinder-Racen der oesterreichischen Alpenländer*“, katero je izdalo vis. c. kr. ministerstvo za poljedelstvo.

Plemenska okolica. Ta pasma je doma v iselski, belanski in deloma dravski dolini, v sodnijskih okrajih Windisch Mathrei in Lienz na vzhodnem Tirolskem, potem v Winklern, Ober-Vellach, Greifenburg in Spital na zgornjem Koroškem; pa tudi v nekaterih krajih ob spodnji Dravi, v lizerski in ziljski dolini, ob Krki in Glini in med milstadtskim in osijaškim jezerom.

Velikost in teža. Srednja navpična visokost merjena od vihra znaša 123.5 centimetrov in dolgost trupa (života brez glave) v vodoravni smeri poprečno 150.1 cm. Pravilno razvita krava tehta od 300 do 450, poprečno 400 kilogramov; torej je všteti belansko pasmo med ne prav srednjo planinsko goved.

Dlaka. Ta se ne razlikuje ne po temeljni pirhasti (radečeružavi) barvi, ne po obširnosti in simetrični razdelitvi čisto belih lis po životu od najbližje sorodne in soseduje pincavske pasme.

Vendar pa so bele lise pri belancih očitniše nazobčane in zato je učinek njih barve bolj živahen.

Na glavi, na vratu in nad parklji ne sme biti nič belega. Enako kažejo tudi temne otenjave (sence) ob kotih ustnic in ob robu nosa in istotako sivo barvilo na gobcu, vrh rogov in na parkljih, da žival ni čiste pasme.

Postava. Glava je nekoliko krajša, širša in lažja, sploh bolj prikupljiva kakor pri pingavski pasmi; rogova sta belo-rumenikasta, na vrhu temna, tanka in lepo postavljena; med njima je glava poniknjena, med velikima, prijazno gledajočima očesima očitno udrt, nosni koren predobokan, nosni hrbet primeroma dolg, gobec širok in top, ušesi majhni, okroglasti in z dolgo dlako obraščeni.

Vrat srednje dolg s krepkim tilnikom; pod njim visi ozrelje (grlina) do pod prsi.

Trup je sicer bolj drobnega, nežnega, tudi pri sameih bržé kravjega obrisa, pa vendar krepak v svoji celoti.

Viher, hrbet in bedra sploh nekoliko ostreja, križ in stegna široka z dobro nastavljenim repom.

Predprsje in pleča ne premesnata; zadnji stegni pa krepki, rebra lepo obokana. Rep ne celó srednje dolg, krepak in na konci košat.

Udje drobni v kosteh s širokimi sklepi, pravilno dolgi in prav nameščeni, noge kratke s trdnimi, temnimi parklji.

Koža tenka, rahlo odeta, jedernata pri potipu, brez barvila.

Dlaka tenka, kratka in gladka, na belih lisah leskeča ko svila, na rujavih mestih navadno ni svetla.

Grča precej obsežna, prav vgodne oblike z voljnimi sesi.

Uporabnost. Krave so mlekovite, dajejo 6 do 7 krat toliko mleka, kolikor znaša njih živa teža, torej 2400 do 2800 litrov na leto. Mleko ima mnogo tolsče v sebi, tako da za 1 kilogram masla zadostuje povprečno samo 28 do 30 litrov mleka. Glede pitanja so živali vsaj srednje dobre; meso je drobno žilnato in sočno; loj je bel, čist.

Vprezna moč je primerna velikosti in žilavosti goveda. Živali imajo čvrsto, lahko hojo, so brihtne, vztrajne in dobrodušne.

Mej drugimi njih lastnostmi naglašamo še, da so zmerne, utrjene ter se lahko ohranijo zdrave. Mladina se razvija naglo; biki postajajo sposobni za plemenitev z 10 ali 11 meseci; junice dajejo pogostoma uže po drugem letu prvo tele. Uže stareje živali množé se znamenito po velikosti in teži, če jih dobro redimo in oskrbujemo.

Semnji in cene. Največ te živine razpečavajo v pokrajini, kjer jo rede in sicer deloma v pozni zimi ali pomladi, oziroma v dobi od svečnice do binkošti, deloma pa koncem poletja in jeseni med sv. Jernejem in Šmihelom. Mnogobrojni, dobro obiskovani semnji posredujejo glavni promet, kateri je pa najbolj združen v Lienzu, Winklern in Pussarnitzu.

V zadnjih petih letih so prodajali mlade plemenske krave in breje, za pleme sposobne junice dobršne srednje teže na domu ali na trgu po 38 do 44 gld. za 100 kilogr. žive teže. Enoletni biki so bili po 80 do 100 gld.; 15 do 20 mesečni po 125 do 150 gld.; izbrane živali tudi do 200 gld. Za še ne obrejene, 12 do 18 mesečne junice so prašali po 40 do 80 gld.; dva do štiriletne junce so prodajali po 34 do 38 gld. kvintal.

K R V A V A U Š

Že leta 1894. je visoko c. kr. ministerstvo opozorilo naše kmetijsko društvo na to silno nevarno sovražnico jabolčnega drevja. Zato smo že takrat in sicer v 9. številki z dne 30. septembra 1894. objavili pouk, kako pokončevati krvavo uš. Letos pa je ta gomazen zelo razširjena skoro po vseh sadorodnih pokrajinah naše dežele ter prizadeva občutljivo škodo. Tako smo videli napadena drevesa v idrijski dolini, okoli Tolmina, celó mlada drevesca v drevesnici tamkajšnjega sadjarskega društva, na Kanalskem, in po uradnih poročilih se je škodljivka polotila jablan tudi v raznih krajih sežanskega okraja.

Zato priporočamo prav nujno našim sadjerejcem, naj pazno prečitajo, kaj piše o tem mrčesu naš ljubljanski sotrudnik „Kmetovalec“ in naj se vestno ravnaajo po njegovih modrih, na poskušnje oprtih navodilih. Evo zanimivi članek :

Ta sadjarstvu kaj nevarni mrčes spada med listne uši. Ako se ta uš med prsti stisne, zapaziti je na njih neke temnordeče margo, kakor po strjeni krvi ; od tod njeno ime : krvava uš.

Domovina krvave uši je severna Amerika. Od tam se je zatrosila uže proti koncu preteklega stoletja tudi v Evropo, in sicer najprej v Škocijo. Na Nemškem jo poznajo uže 50 let, v Avstriji pa tudi uže 30 let.

Krvava uš je okolu dva milimetra dolga, medeno - rumene, dostikrat tudi temnejše, skoro čisto rjave barve. Najlože se spozna po tem, da ima na konci života nekaj bel, na videz volnat, iz voščenih nitek sestoječ metlast izrastek. Tako metlo, ktera je lahko tri do štirikrat daljša od vsega života, imajo pa le popolnoma dorastle uši ; mlade je nimajo. Množi se krvava uš strašansko hitro, kakor sploh vse listne uši, in sicer tako le : Samica zleže na jesen za lubad debela ali kako vejice, ali pa tudi v zemljo blizu debela 30 do 40 jajčec. Na pomlad se izvali iz njih prvi rod, potem pa prihaja do jeseni vsakih 14 do 20 dnij drug, ali le ti ne s pomočjo jajčec, ampak samice, ktere se vse na enem mestu z glavami v lubad zarijejo, porajajo žive mlade. Ob začetku prebivajo mlade uši v metlastem, volnatem izrastku svojih mater. Dostikrat se primeri,

da odtrže veter večji ali manjši del izrastka ter ga z mladimi ušmi vred odnese daleč proč na drugo drevo, na katerem se potem pričenjajo uši vnovič ploditi. Na jesen šele se rode samci s samicami vred kakor popolni krilati mrčesi.

Krvava uš živi ob soku jabolčnega drevja, zato se zarije tudi, kakor smo uže zgoraj omenili, v lubad jabolčnih mladik, najraje vodenih poganjkov. Take rane na jablani so podobne drevesnemu raku, kateri se, ako ni hitre in izdatne pomoči, po vsem drevesu razširi in je pokonča. Na ta način je poginilo v Normandiji na več nego desetih štirjaških miljah vse jabolčno drevje. Prav tako je naredil ta mrčes tudi na Angleškem in ob Renu, v najnovejšem času posebno na Virtemberškem, velikansko škodo.

Drevesa, katerih se je krvava uš lotila, spoznati je lahko uže od daleč, in sicer po rakastih hobotah (izrastkih) in po bolehnih podobi.

Ako natančno opazujemo hobote, zagledamo na spodnji strani mladik, da so čez in čez prevlečene z belo, nekoliko zavišnjelo volno. To je gotovo znamenje, da so na takih mestih naseljene cele kolonije krvave uši, ki sestojе iz nekrilatih, rdečih samic in vsakodobne zalege.

Kakor hitro se krvava uš vgnezdi na sadnem vrtu, posebno pa v drevesnici, skoro je ne moremo več zatreti.

Zaradi tega je treba največje pozornosti, da se zlodelka zapazi uže takoj v prvem pričetku ter se takoj izkuša zatreti z vso le mogoče silo.

Krvava uš se pokončava najizdatneje takoj od kraja z ostrimi ščetni (krtačami), s katerimi se nastale, še prav majhne, mehke hobote dobro raztržejo. Kakor hitro so pa hobote uže pol ali pa cel meter dolge, ne pomaga ščetanje nič več, marveč je treba vse take ušive vejice kar odrezati in sežgati. Pa še po tem delu se mora poškodovano drevje vsaj vsakih štirinajst dnij dobro pregledati, vsa posušena lubad ostrgati, vse rane pazljivo namazati, vrhu tega pa še vse drevo z apnom pobeliti. Belež varuje drvo novih mrčesnih naselitev.

Da se krvave uši, ki se izvale na pomlad v zemlji, ne morejo spraviti na drevje, naj se ovijo vsa debela s pokatranjenimi obvezami, kakeršne uspešno rabijo tudi proti gosenicam. Izkušnje uče, da se

še drugače lahko uničijo krvave uši, ktere so se jeseni zarile v zemljo, in sicer tako le : Zemlja se prekoplje za en cel meter okoli debla ter dobro pomeša z živim apnom.

Z milnico, (žajfnico), lugom, katranovo vodo, vodo, v kateri se je kuhal tobak ali pa kačje grozdje (*solanum nigrum*), je sicer dobro škropiti, pa ne popolnoma uspešno. Na Angleškem se je pokazalo, da tudi pomaga, ako se lubad namaže s terpentinom. Najboljše sredstvo je pa to, da se vsa ušiva mesta na deblu dobro namažejo s petrolejem, ravno tako tudi debele veje, vse manjše bolne veje pa se odrežejo in sežgo.

Veliko važnejša kakor zatiranje krvave uši je pa skrb, da uš sploh ne pride v sadovnjak ali v drevesnico. To dosežemo z doslednim pridnim oskrbovanjem drevja, t. j. s čiščenjem stare lubadi, obrezovanjam suhih vej, z okopavanjem i. t. d. Pripomniti je tudi potreba, da drevje, rastoče v gnojni zemlji, manj trpi po napadih raznih škodljivcev, zato je tudi treba skrbeti za primerno gnojenje. Dobro oskrbovano in gnojeno sadno drevje se najbolj upira krvavi uši in vsem drugim škodljivcem. Zato je najboljši svēt, ki ga moremo dati našim sadjarjem tudi glede krvave uši, ta : *Dobro snažite, pridno oskrbuje in gnojite pravočasno svojemu sadnemu drevju !*

Razne vesti

Kanalsko sadjarsko in vinarsko društvo razvija prav hvalevredno delavnost in želeti je le, da se vsi zavedni posestniki celega okraja oklenejo njegovega delovanja ter delajo pogumno in vztrajno v dosego zaželjene svrhe. Sadjereja postane za kanalski okraj lahko velicega pomena, če se prav vredí po izgledu drugih naprednih dežel in če se na pravilno in solidno podlago postavi sadjetrstvo. Za oboje ima skrbeti sadjarsko društvo in ni dvoma, da bo tudi dejansko skrbelo, ker je njegovo vodstvo v marljivih in spretnih rokah. Ta skrb pa mu bode jako olajšana, če najde v posestnikih potrebne podpore moralične in gmotne. Prvo mu dajo posestniki, če otresejo dosedanje starokopitnost in malomarnost ter mu naklo-

nijo ono zaupanje, kakoršno mora biti med vodstvom in društveniki, ker drugače si ni misliti uspešnega delovanja; drugo, gmotno podporo pa dobi društvo po mnogobrojni deležbi razumnih posestnikov, kateri bodo vsi točno izpolnivali po pravih naložene dolžnosti, in med temi ni zadnja: redno plačevanje udnine.

Društvo je že kupilo primerno zemljišče blizu pokopališča pri sv. Ani v Kanalu, je pravilno razdelalo in nasadilo deloma s cepljenimi drevesci, deloma pa z divjakami, katere se pocepijo o svojem času. Iz te drevesnice bodo društveniki brezplačno, drugi kmetovalci pa po zmerni ceni dobivali drevesca priporočenih sadnih vrst. — Sčasom si društvo omisli tudi svoj sadni vrt za materna drevesa in svojo trtnico; skrbelo bode med drugim tudi za to, da s cepljenjem na divje amerikanke poskusi ohraniti stare domače trtne vrste, nekdanj sloveči Cividin in znano, dobro črnino. — V nedeljah dne 2. 9. 16 in 23. t. m. je priredilo društvo javne kmetijske shode zaporedoma v Ročinju, Kanalu, Deskli in na Goranjem Polji, pri katerih se je razpravljalo zlasti o izboljšanju in vredbi domače sadjereje, o žveplanji in škropljenji trt, o njih drvenem in zelenem cepljenju itd. Na Goranjem Polji je izšolani kmetovalec gosp. Ed. Konjedic tudi praktično razkazaval razne vrste cepljenja trt, in mnogobrojni poslušalci so kazali prav živo zanimanje za njegov pouk.

Sploh so bili vsi 4 shodi povoljno obiskovani in menimo, da ne ostanejo brez dobre dejnega učinka na zavedne, razumne kmetovalce. Vrlemu društvu pa kličemo: „Krenilo si na pravo pot; le pogumo in vztrajno naprej!“

* * *

Olajšana voznina za sveže sadje. — Ravnateljstvo c. kr. priv. južne železnice je dovolilo za sedaj nekatere olajšave za izvažanje svežega sadja s korminske in goriške postaje do Dunaja.

Te olajšave pa še nikakor ne zadostujejo dotičnim zahtevam, katere je mej drugimi javilo tudi naše društvo. Zato je to pri zadnjem občenem zboru dne 22. aprila t. l. sklenilo, naj se zopet narede potrebne stopinje na merodajnih mestih, da dobimo tudi na naših postajah enake olajšave, kakoršne imajo sadjetrzi v Trstu.

* * *

Redni občni zbor je imelo naše društvo dne 22. aprila t. l. Pri tej priliki je prevsv. g. predsednik čestital velezaslužnemu starosti g. vitezu Antonu Dottori-ju na njegovem osemdesetem rojstnem godu ter izrazil voščilo, naj bi telesno in duševno svež, kakor je zdaj, še dolgo sodeloval v korist domačemu kmetijstvu. Častitljevi starček se je očitno ginjen spodobno zahvalil. Potem pa je sam predlagal, naj društvo slavi 50 letnico cesarjevega vladarstva s tem, da podeli darila v skupnem znesku 2000 gld. najzaslužnejšim kmetovalcem v deželi. Zbor je soglasno sprejel ta predlog.

Zbor je imenoval gosp. profesorja Karola Maderja, strokovnega učitelja na dež. kmetijski šoli v St. Michele na Tirolskem, svojim častnim članom, a marljivemu in naprednemu kmečkemu posestniku g. Petru Kerševani ju v Oševljeku je podelil srebrno društveno svetinjo.

Zbor je z vsklikom potrdil dosedanjega predsednika prevsv. gosp. grofa Franca Coronini-ja tudi za prihodnjo dobo.

* *

*

Kako izbirati mrjasce? — Kadar izbiraš mrjasca, pazi prav posebno na njegove noge, ker so one v najtesnejši zvezi z rastjo celega života. Noge naj so pred vsem široko razložene, lepo stvarjene in močne v pravem razmerju z životno težo. Široka razložba nog je namreč zavisna od širokosti in lepe oblosti života. Po lepo razvitem životu pa se sodi zanesljivo, da so tudi vsi važni notranji udi krepko razviti in da se žival lahko dobro zredi in odebeli. Noge tudi ne smejo biti prešibke v kosteh in morajo biti dovolj dolge. Pri mrjascih dobre pitavne pasme je posebno paziti na dolgost nog. Pa tudi predolgi nog ne smejo imeti za rejo odmenjene živali, ker so sicer navadno previtke in jih je le težko opitati.

* *

*

Proti zadržavanju mleka nasvetuje ameriški kmetovalec tole sredstvo: Kadar ne pušča krava mleka od sebe, vzdigni roke navzgor in položi prste na hrbtanec naprej od beder, pa pritisni z njimi kolikor moreš ter vzdržuj pritisek jedno minuto. Na to spusti krava mleko, ne da bi je dalje zadrževala. Poskušaj, kadar se ti prigodi kaj tacega, pa se prepričaj, ali je res ali ne.